

Friskolornas riksförbunds yttrande över betänkandet Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53)

Friskolornas riksförbund (förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på ovan rubricerat betänkande och får anföra följande.

Förbundet vill inledningsvis framföra att utredaren med sekretariat tagit fram en välskriven och tydlig bakgrundsinformation om skolväsendet, som mycket väl gör skäl för namnet; ett besluts och kunskapsunderlag.

Förbundets sammanfattande synpunkter

Förbundet:

avstyrker ett fullgånget statligt huvudmannaskap, dvs. alternativ 1

avstyrker följande förslag i alternativ 2, dvs. ett stärkt systemansvar för staten

- **Avsnitt 17.2.2** Systemansvaret bör få en delvis annan utformning i detta alternativ
 - Staten bör även i detta alternativ ta ett ökat ansvar för de ekonomiska resurserna till skolan
 - Staten bör även i detta alternativ främja en effektiv planering och dimensionering av utbildning
 - Staten bör ansvara för system för ansökan och skolplacering för grundskolan
 - Staten bör även i detta alternativ samordna skolans it-lösningar
- **Avsnitt 17.3.3** Staten bör ta över finansieringen till enskilda huvudmän.
 - *Förbundet anser att resursfördelningen till enskilda huvudmän bör utredas vidare för att uppnå lika villkor mellan elever som väljer olika skolhuvudmän.*

- **Avsnitt 17.5.1** En ny skolmyndighet bör även i detta alternativ införas med ett systemansvar för skolan

tillstyrker följande förslag i alternativ 2, dvs. ett stärkt systemansvar för staten

- **Avsnitt 17.2.1.** Grunden för statens systemansvar bör ligga fast även i detta alternativ
- **Avsnitt 17.2.3** Enskilda huvudmän bör även i detta alternativ omfattas av statens systemansvar
- **Avsnitt 17.3.1** Staten bör även i detta alternativ förstärka sitt ansvar för tilldelning och fördelning av resurser till skolan och att systemet för tilldelning och fördelning av resurser till skolan behöver utredas och preciseras.
- **Avsnitt 17.3.6** Även i detta alternativ bör staten ansvara för tilläggsbelopp för elever med omfattande behov av särskilt stöd hos alla huvudmän
- **Avsnitt 17.4.1** Staten bör även i detta alternativ ta ett större ansvar än i dag för lärares och rektorers professionsutveckling
- **Avsnitt 17.4.2** Staten bör även i detta alternativ stödja ett systematiskt förhållningssätt till skolutveckling
- **Avsnitt 17.4.4** Den systemansvariga myndigheten bör även i detta alternativ få ett nationellt och strategiskt ansvar för kompetensförsörjningen till skolan
- **Avsnitt 17.4.5** Lärarlegitimationen bör även i detta alternativ utvärderas i relation till reformens syften

Bakgrund

Utredningens uppdrag har varit att ta fram ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för antingen ett statligt huvudmannaskap (alternativ 1) för skolan eller en ökad statlig styrning (alternativ 2), vilket innebär att den inte har lämnat några skarpa förslag. Däremot har ett flertal bedömningar lämnats och som innebär vidare utredningar för att kunna utgöra underlag för förslag.

I avsnitt 2.3 beskrivs de problem som utredningen har identifierat. Dessa kan i korthet sammanfattas som att skolans kunskapsresultat har sjunkit över tid men på senare tid vänt uppåt och att likvärdigheten i skolan har försämrats. Utredningen menar att dagens skolsystem innehåller svagheter. En sådan svaghet är den oklara ansvarsfördelningen mellan staten och huvudmännen, vilken medför svårigheter i ansvarsutkrävandet. Ett annat exempel är brister i resursfördelningen, vilka leder till att fördelningen av resurser inte främjar likvärdighet i tillräcklig utsträckning. Ytterligare ett exempel är att förutsättningarna är ogynnsamma för att attrahera, behålla och utveckla lärare och rektorer.

Utredningens övergripande slutsats är att det svenska skolsystemet är splittrat och att styrningen av skolan är otydlig. Detta beror i korthet på följande:

- Skolsystemet har alltför många styraktörer.
- Alla huvudmän har inte den kapacitet som krävs för att de ska klara sitt uppdrag.
- Skolsystemets konstruktion kan ha blivit alltför komplicerad och komplex.
- Skolan kan inte lösa sina uppgifter på ett tillräckligt bra sätt inom nuvarande skolsystem.

Utredningens uppdrag är att undersöka hur statens ansvar för skolan kan stärkas i syfte att skapa bättre förutsättningar för en mer likvärdig skola av hög kvalitet. Utredningens slutsats är att det nuvarande skolsystemet behöver en mer grundläggande strukturell reform. Utredningen beskriver därför två möjliga alternativ för att utveckla ett nytt skolsystem. Alternativ 1 handlar om ett fullgånget statligt ansvar för skolväsendet där staten tar över huvudmannaskapet från kommunerna. I detta alternativ ska fortfarande finnas fristående skolhuvudmän, men staten ökar sin styrning och dimensionering av antalet fristående skolor. Alternativ 2 innehåller ett flertal bedömningar som i vissa delar är likartade från alternativ 1, men det kommunala huvudmannaskapet ligger fast. Däremot ökar statens systemansvar och styrning med bedömningarna i alternativ 2.

Förskolan omfattas inte av utredningens uppdrag, men enligt direktiven ska utredningen analysera vilka konsekvenserna blir. I avsnitt 20.2.3 anges: Båda alternativen påverkar indirekt förskolan men påverkan är avsevärt större om alternativ 1 skulle genomföras. I så fall skulle de offentliga skolorna och förskolorna få olika huvudmän i stället för att som i dag ha samma kommunala huvudman. Den nya myndighet som utredningen bedömer bör hantera det statliga systemansvaret skulle dock även omfatta förskolan och därmed ansvara för normering, stöd och andra uppgifter också för förskolan. Mer om konsekvenser för förskolan finns i avsnitt 20.9.

Förbundets övergripande synpunkter på betänkandet

Är skolans problem rätt beskrivna? Och är ökat statligt ansvar lösningen?

Förbundet kan konstatera att utredningen har pekat på ett antal olika problem i skolväsendet som leder till slutsatsen att staten behöver öka sin styrning av utbildningen och att skolsystemet behöver stärkas. Utredningen har naturligtvis direktiv som anger riktningen på utredningen och att just statens styrning ska stå i fokus och förstärkas. Frågan är dock om det som utredningen beskriver verkligen utgör skolans största problem i dagsläget? Och den än viktigare frågan: löser utredningens förslag i alternativ 1 respektive 2 skolans verkliga problem och är de ens tillräckligt adresserade?

Vi har i dag ca 15 procent som lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet och med bristande grundkunskaper från sin obligatoriska skolgång. Vi har i dag också en akut lärarbrist på sina håll i landet och det kan också ifrågasättas om alla av de lärare vi har i dag klarar sitt uppdrag. I dag brister det i trygghet och studiero på ett flertal skolor och arbetsmiljön i skolan föranleder en "all time high" gällande tillbudsansmälningar till

Arbetsmiljöverket. Vi har en lärarutbildning där många lärare och rektorer/arbetsgivare uppfattar att den inte i tillräckligt hög grad förberett lärare för den verklighet som möter lärarna i skolan. Den bristande likvärdigheten är ytterligare ett stort problem och som vi bedömer inte heller löses genom förslagen om ökat statligt ansvar eller enbart omfördelning av resurser. Det saknas också tillräckliga kvalitetsmått som visar på att elever verkligen får den undervisning och de möjligheter de har rätt till i svensk skola. Förbundet anser att det i diskussionen om brister i likvärdigheten lagts allt för stort fokus på elevers socioekonomiska bakgrundsfaktorer och på resursfördelning, snarare än vikten av att varje skola lyfter sina elever och förmerar deras kunskapskapital. Det bör också ges möjlighet att mäta en sådan progression. Skolan i Sverige behöver också mätbara och jämförbara undersökningar av resultat över tid. Det kan inte vara rimligt att vi helt förlitar oss på PISA för att kunna göra jämförelser av resultaten på längre sikt.

Förbundet kan inte se att de förslag som ligger i de olika alternativen verkligen tillgodoser lösningar på problemen ovan. Flera av förslagen kan också användas inom ramen för den organisation som redan finns i dag. Några av utredningens bedömningar är redan beslutade, exempelvis ett införande av ett nationellt professionsprogram samt planering och dimensionering av gymnasieutbudet. När det gäller förslagen om förändring av skolmyndigheternas ansvar är det också en mer organisatorisk fråga som även den kan hanteras inom det system som finns i dag.

Stabilitet i skolsystemet och undervisningen

Förbundet menar att det är av största vikt att beslut som berör skolväsendet alltid måste vara välgrundade och långsiktiga. På samma sätt som undervisningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, bör även reformer på skolområdet hanteras på samma sätt. "För att utveckla verksamheten knyts vetenskapligt framställd kunskap ihop med kunskap från den egna verksamheten. ... Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet kompletterar varandra på flera sätt, och i det praktiska arbetet förutsätter de dessutom varandra. Vetenskaplig grund bidrar till att utveckla beprövad erfarenhet, och från den beprövade erfarenheten kommer kunskap om den egna verksamheten som behövs för att tolka vetenskapliga resultat. Beprövad erfarenhet kan på så sätt fördjupa forskningens slutsatser och bidra till att utveckla ny kunskap utifrån det vardagliga arbetet." (Skolverkets hemsida)

Utbildningsfrågorna är ständigt föremål för de politiska diskussionerna och varje ny regering har haft politiska önskemål om att förändra skolsystemet till det bättre. När sådana förändringar endast har fyra år på sig att införas inför nästa val, är det risk för att varken den vetenskapliga grunden eller beprövade erfarenhet får råda. En ny reform har knappast hunnit genomföras innan nästa initieras, ofta inom samma område. Det finns inte tillräckligt tidsutrymme för att faktiskt utvärdera en reform innan nästa börjar införas. Därmed faller också möjligheten att analysera och faktiskt se vad eller vilken reform som lett till ett visst resultat och om det verkligen lett till förbättringar i utbildningen. Förbundet anser att det självklart behöver genomföras förändringar av sådant som uppenbarligen inte fungerar väl, men att även andrum och möjlighet att utvärdera tidigare förändringar måste kunna finnas på plats innan det "skruvas på lagstiftningen" igen. Det i sin tur innebär att långsiktiga och kloka beslut som kommer att påverka skolväsendet, i största möjliga mån måste fattas utifrån en bred politisk basis. I

dagens politiska landskap, där marginalerna är små och majoriteten växlar förhållandevis ofta, är det än viktigare. När det uppstår ryckighet i bestämmelserna och genomförs ett stort antal reformer på samma gång, påverkar det i hög grad arbetsmiljön för lärarna och riskerar också att bidra till yrkets attraktivitet och därmed också till lärarbristen.

Det handlar också om att politiker emellanåt ser skolan och skolväsendet som en möjlig lösning för samhällsproblem som egentligen har sin grund i annat än skolan. Exempel på det är sådana uppdrag för att skolan ska arbeta brottsförebyggande (alltså inte enbart genom att ge utbildning till eleverna för att förbättra deras möjligheter i arbetslivet), arbeta normkritiskt i alla avseenden (dvs. inte bara främja allas lika värde), behandla elever både psykiskt och fysiskt inom elevhälsan (därför att BUP och annan vård inte finns i tillräcklig utsträckning för unga) med mera. Det innebär att kunskapsuppdraget emellanåt får vika för andra, också mycket väsentliga, delar i ungas tillvaro. Men det splittrar möjligheterna att koncentrera resurser och verksamhet på det som egentligen är kärnverksamhet i skolväsendet: undervisningen. De återkommande förändringarna i skolans uppdrag utifrån andra samhällsproblem bidrar också till ryckigheten i verksamheten och innebär ett alltmer vidgat uppdrag för skolans personal, som redan i dag tyngs av stoffträngsel och bristande tid i undervisningen samt för planering och efterarbete för den.

Förbundet ser därför fram emot en återhållsamhet liksom också ett brett politiskt stöd för beslut om förändringar på skolans område. Särskilt när det gäller omfattande reformer som kommer att påverka hela skolsystemet och ta lång tid att genomföra.

Finansiering och resursfördelning till kommunala och fristående huvudmän

Förbundet anser självfallet att elever ska ha tillgång till samma resurser oavsett om de väljer att få sin undervisning i en kommunal eller fristående skola. I dag kan ingen säkert säga att resursfördelningen sker på lika villkor för eleverna, vare sig mellan fristående och kommunala huvudmän, eller mellan alla huvudmän. Schablonerna i skolpengen riskerar innebära underfinansiering av friskolorna. I debatten hävdas å andra sidan att kommunerna har ett utbudsansvar de inte får ersättning för (en uppfattning förbundet inte delar då det inte visats). Det står klart att kommuner budgeterar olika för samma skolformer – beror det på politiska ambitioner med skolverksamheten eller beror det på lokala skillnader i kostnaderna? Förbundet gav revisions- och konsultföretaget Deloitte i uppdrag att gå igenom ett 20-tal utvalda kommuners budgetar och beslut om skolpeng för 2018 för att se om pengarna beräknats på lika villkor. Det var enligt Deloitte omöjligt att lämna svar på, då alla de kommuner som ingick i studien gjorde skolpengsberäkningen på olika sätt. Det saknas alltså transparens och likvärdighet i beräkningen av kostnaderna för utbildningen på ett sätt som inte bör accepteras.

En annan fråga är om resursfördelningen utifrån elevers bakgrundsfaktorer verkligen träffar helt rätt och leder till likvärdighet och förbättrade resultat för eleverna? I dag använder sig både staten via statsbidragen och kommunerna genom sin budgetering, av socioekonomiska bakgrundsfaktorer vid fördelning av resurser. Men ingen nationell uppföljning har skett av systemet som påvisar att fördelningen är av godo för eleverna. Finns andra, bättre fördelningssystem som ökar likvärdigheten?

Förbundet ser det därför som av största vikt att de ekonomiska villkoren för huvudmännen, den statliga resursfördelningen, kommunens kostnader för utbildningen, beräkningen av skolpengen m m verkligen utreds en gång för alla. Där ska självklart också ingå en beräkning av kommunernas eventuella kostnader för sitt "utbudsansvar" så att även hänsyn tas till det.

Först därefter är det rimligt att fundera över hur själva finansieringen ska gå till och vem som ska finansiera vad; staten eller kommunerna. Förbundet välkomnar alltså en utredning av skolans kostnader och först därefter en eventuell diskussion om finansiering.

Alternativ 1 och 2

Förbundet bedömer att alternativ 1, dvs. ett övertagande av huvudmannskapet för det offentliga skolväsendet samt konsekvenser av det, inte är något som tjänar utbildningen i Sverige i dag. Förbundet anser att ett sådant alternativ med det ytterst omfattande förändringsarbete som krävs är verkligen inte är vad svensk skola behöver, tvärtom behövs ett lugn i skolan och möjligheter för både personal och elever att arbeta med de reformer som redan i dag genomförs. Sådana reformer är t.ex. arbetet med planering och dimensionering av gymnasieutbildningen och förändringen av betyg och ämnesinnehåll inom gymnasieskolan, förändrat innehåll i läroplanerna med flera pågående förändringar.

Däremot finns flera förslag inom alternativ 2 som mycket väl skulle kunna leda till bättre förutsättningar för både kommunala och fristående skolhuvudmän och som kan öka likvärdigheten och stötta huvudmännen i deras uppdrag. Ett sådant förslag är exempelvis möjligheten till nationell bedömning och beslut om resurser för elever med omfattande extraordinära stödbehov eller mottagande av elever i nuvarande särskola och gymnasiesärskola. Vi bedömer dock att flertalet av dessa förslag skulle kunna genomföras inom ramen för nuvarande organisation och system.

Skolmyndigheter

Förbundet anser att det krävs en tydlig åtskillnad av den stöttande och den granskande verksamheten hos statens skolmyndigheter. Det skulle annars riskera leda till att myndigheten skulle granska andra delar av sin egen verksamhet, dvs. stödet till huvudmännen. Det vore mycket olämpligt. Förbundet kan också se att det finns nytta av att en myndighet har specialistkunskap gällande elever som på olika sätt behöver anpassning av undervisningen. Det innebär att en sådan myndighet både kan stötta skolhuvudmännen inom det området samt fatta beslut som rör sådana elever. Förbundet har inte tagit ställning till om det också skulle behövas en särskild myndighet motsvarande Sameskolstyrelsen eller om den skulle kunna sorteras in i annan skolmyndighet.

Förbundets synpunkter på utredningens bedömningar

Förbundet lämnar synpunkter på de bedömningar som nedan framgår under respektive kapitel och avsnitt. Förbundet lämnar inga synpunkter på de frågor som rör KomVux, då

ansvaret för denna utbildning uteslutande vilar på kommunala huvudmän. Förbundet avstår i övrigt från synpunkter på de avsnitt i utredningen som inte nämns nedan.

Kapitel 12 Alternativ 1 – statligt systemansvar för skolan

Avsnitt 12.1.1 Staten bör ansvara för den samlade styrningen av skolan

samt övriga avsnitt i alternativ 1

Utredningens bedömning:

Vid ett fullgånget förstatligande bör staten ta det samlade ansvaret för styrningen av skolan. Det innebär att staten bör ta över kommunernas roll som styraktör, inklusive den ekonomiska styrningen av skolan. Därmed samlas den juridiska, ideologiska och ekonomiska styrningen hos staten.

Staten bör utforma sin samlade styrning så att den stärker skolsystemets kapacitet att tillhandahålla en likvärdig utbildning av god kvalitet. Det innebär att staten bör se över och vid behov ompröva den nuvarande styrningens inriktning, omfattning och utformning

Förbundet avstyrker alternativ 1, dvs. ett fullgånget förstatligande av skolan, där staten tar över kommunernas roll som skolhuvudmän.

Skälet till att förbundet avstyrker ett fullgånget förstatligande med byte av huvudmannaskap är att det skulle innebära så stora förändringar som tar så stort utrymme för skolväsendet att det riskerar att övriga problem som vi pekat på inte får den lösning de förtjänar, då all kraft måste koncentreras på denna omfattande reform.

Utredaren har pekat på att den omfattande förändring som föreslås, är en helt ny reform och inte en återgång till vad som gällde före kommunaliseringen av skolväsendet på 90-talet. Det gör att det finns en stor osäkerhet och risk för att målen med reformen inte uppnås på det sätt som tänkts. Det kan också innebära andra risker som försämrar verksamheten, som inte kunnat förutses. En så ytterst omfattande förändring kräver också stora ekonomiska förändringar och skatteväxlingar som under en längre tid skulle komma att påverka skolväsendet.

Förbundet anser att det är betydligt enklare att förändra de delar som i dag utgör problem, hellre än att kasta in skolväsendet i en enorm förändringsprocess där all energi hos aktörerna inom utbildning kommer att behöva gå åt till implementering av nya system inom alla områden för att driva skolverksamhet. Även utredaren själv pekar på svårigheterna med att genomföra ett fullgånget förstatligande av skolan.

Det kan inte gagna någon i dagsläget med en sådan omfattande reform. Förbundet anser bestämt att de problem som utredningen, vi och många andra på skolområdet ser och pekar på inom utbildningen inte löses genom ett fullgånget förstatligande av skolan. Det

torde tvärtom riskera att vara helt kontraproduktivt och innebära att skolans verkliga problem inte hanteras.

Kapitel 17 Alternativ 2 – ett system där staten förstärker sitt ansvar

17.2 Statligt systemansvar för skolan

Avsnitt 17.2.1 Grunden för statens systemansvar bör ligga fast även i detta alternativ

Utredningens bedömning:

I ett skolsystem där staten förstärker sitt ansvar men utan att ta över huvudmannaskapet bör staten ha ett systemansvar för skolan. Systemansvaret bör omfatta alla huvudmän och skolor och syfta till att stärka skolsystemets samlade kapacitet. Inriktningen för systemansvaret bör vara densamma som vid ett fullgånget förstatligande.

Förbundet tillstyrker utredningens bedömning i vissa delar, men vill påtala vikten av att definiera begreppen kvalitet och likvärdighet för att bättre utveckla systemansvaret och stödet till huvudmännen.

Förbundet delar inte uppfattningen om att det finns för många styraktörer och för många huvudmän utan tillräcklig kompetens. Men vi kan ändå se att det finns skillnader mellan huvudmännen och den utbildning eleverna får del av. Utifrån de granskningar som skett av elevers utbildning och resultat är skillnaderna snarare hänförliga till geografi, dvs. glesbygd kontra städer eller områden inom vissa städer, likväl som var det finns lärarhögskolor där lärarbehörigheten minskar hos huvudmännen med ett allt längre avstånd från lärosätena. Sådana skillnader går knappast att komma till rätta med genom ett ökat statligt ansvar. Däremot kan finnas vägar för att minska skillnaderna inom ramen för dagens system.

Det är viktigt att det finns ett systemansvar som tillkommer staten på det sätt som sker i dag. Det kan också på flera områden behöva stärkas, men förbundet kan inte se att ett ökat statligt systemansvar löser de problem som i grunden får anses vara mest bekymmersamma i skolväsendet i dag. Det gäller problem som lärarbrist, lärarutbildningar som inte leder till att lärarna känner sig tillräckligt förberedda för sitt yrke, bristande ledarskap i skolan, brister i trygghet och studiero och framför allt ett stort antal elever som lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet. De förslag som lämnats i detta betänkande tror vi inte löser ovanstående.

Förbundet kan också se att det i olika sammanhang finns svårigheter för skolmyndigheterna att samordna styrningen utifrån lagstiftningen. Ett tydligt exempel på det är Skolverkets uppdrag Samverkan för bästa skola, där Skolverket bygger upp system för kvalitetsdialoger inklusive målsättningar, kvalitetskriterier och indikatorer på god

kvalitet, som utmynnar i ett parallellt system till skolförfattningarna inklusive läroplanerna för utbildningen. Förbundet anser därför att det i ett system med fler skolmyndigheter måste bli mycket tydligt att verksamheten ska utgå från ett regelsystem som är beslutat av riksdagen, i stället för att "egen" normering sker på skolmyndigheten utan ett tydligt bemyndigande. Vi återkommer i övrigt till frågan om skolmyndigheterna i avsnitt 17.5.1 nedan.

Förbundet anser på samma sätt att systemansvaret för reglering i första hand ska tillkomma riksdagen och regeringen, på det sätt som det ser ut i dag. Förbundet ser det som viktigt att det fortfarande är de politiska besluten som ska styra skolan, snarare än skolmyndigheter. Systemansvaret bör alltså ligga på en övergripande nivå och där föreskriftsrätten för skolmyndigheterna endast ska utgöras av tydliga bemyndiganden från riksdagen. Med det sagt är det av största vikt att beslut som berör skolväsendet alltid måste vara välgrundade och långsiktiga. Under senare år har utbildningsfrågorna varit ständiga föremål för de politiska diskussionerna och en stor reform har knappast hunnit genomföras innan nästa tar vid. När det politiska landskapet med olika majoriteter skiftar ofta är det viktigt att försöka nå samsyn så långt möjligt för ett stabilt utbildningssystem som låter professionerna i skolan ägna sig åt undervisning snarare än att ständigt försöka hantera förändringar i utbildningen. Vi menar alltså att ramarna för skolväsendet bör ligga i skolförfattningarna. Skolmyndigheterna bör stötta statens systemansvar genom stöd och tillsyn, men inte i sig utforma systemansvaret.

Något som också är av största vikt för statens systemansvar är att det finns tydliga definitioner av vad som utgör kvalitet och likvärdighet i utbildningen. För att kunna mäta det måste finnas en möjlighet att se progression hos en skola, inte endast utfall i form av betygs- eller meritvärden. Inte heller förutsättningar för verksamheten är i sig ett tillförlitligt kvalitetskriterium. Forskning visar att gruppstorlekar och andra kvantitativa mått inte är ett helt tydligt samband med kvalitet på vare sig utbildning eller undervisning, eller leder nödvändigtvis till högre resultat för eleverna.

Varken elever eller skolor är lika och olika skolor passar olika väl för eleverna. Då är det också viktigt med en mångfald av skolor och utbildningar som ger eleverna möjlighet att bäst komma till sin rätt. Men det måste också ställas krav på att alla skolor levererar god utbildning, åtminstone i form av någon lägstanivå. I dag utgår frågan om likvärdighet i allt för hög utsträckning från elevers bakgrundsfaktorer och de resurser som fördelas, vilket inte alls visar hur väl skolan lyckas förvalta medlen och förbättra resultaten för sina elever. Systemansvaret bör alltså utvecklas utifrån ett gemensamt synsätt på kvalitet och hur man mäter den. I detta måste någon form av progression beaktas för att kunna uppnå likvärdighet. Det ska inte vara möjligt att skylla skolans resultat på elevernas bakgrundsfaktorer.

Avsnitt 17.2.2 Systemansvaret bör få en delvis annan utformning i detta alternativ

Utredningens bedömning:

Vissa delar av systemansvaret påverkas bara i liten utsträckning av vem som är huvudman och bör utformas på liknande sätt som vid ett fullgånget förstatligande. I andra fall bör systemansvaret få ett delvis annorlunda innehåll och utformning än vid ett fullgånget förstatligande där staten också är huvudman.

Staten bör även i detta alternativ ta ett ökat ansvar för de ekonomiska resurserna till skolan

Förbundet bedömer att staten bör se över systemet för statsbidrag så att dessa garanterar att fördelningen av statens resurser fördelas på lika villkor mellan eleverna, dvs. utifrån ett system där statsbidrag endast betalas ut till kommunerna. Statsbidraget ska i så fall riktas mot hela skolväsendet och föreskrifter ska ske av att fördelningen av resurserna ska göras utifrån alla folkbokförda elever i kommunen. Det innebär inte att fördelningen i sig måste ske i exakta tal per elev, utan att även fristående skolors elever får ta del av resurserna på det sätt som statsbidraget är tänkt att användas.

Staten bör även i detta alternativ främja en effektiv planering och dimensionering av utbildning

Förbundet har i tidigare remissyttrande avseende betänkandet om planering och dimensionering av gymnasieutbildningen avstyrkt förslagen kring dessa. Nu är förslagen antagna i riksdagen och utifrån dagens läge förbereder kommuner och fristående huvudmän sig för att arbeta utifrån sådan planering.

Det arbete som nu påbörjats för att skapa samverkan och de utkast till planeringsunderlag som Skolverket tagit fram visar på en omfattande byråkratisering och administration till följd av de nya bestämmelserna, där kommunerna tvingas på krav att samverka för planering och dimensionering av gymnasieutbudet. Både Skolverket och SKR lägger ned omfattande resurser för stöd till de kommunala huvudmännen. Vidare lägger Skolverket ned omfattande arbete på planeringsunderlagen och att implementera de nya bestämmelserna. Kommunernas samverkan kommer att kräva omfattande resurser och tidspillan för sådan planering, liksom även ett eventuellt samarbete med de fristående huvudmännen. Detta är tid och resurser som i stället kunnat läggas direkt på undervisningen och att förbättra studie- och yrkesvägledningen för att bättre visa elever på yrkesutgångar och bra utbildningar för direktanställning efter skolan. Förbundet anser att fortfarande att nackdelarna för eleverna och kostnaderna för detta förslag överväger de eventuella fördelarna för arbetsmarknaden.

Förbundet har också i sitt remissyttrande över betänkandet om planering och dimensionering av gymnasieutbudet framfört att det finns risk för etableringshinder för fristående gymnasieskolor. Kommuner i samverkan kan genom fördelning av utbud och platser effektivt utestänga fristående skolor som önskar starta en viss utbildning. Eftersom planeringen och ansökan om att starta en fristående skola har ett betydligt längre tidsperspektiv än kommunernas möjligheter att ändra sitt utbud av gymnasieplatser är detta ett reellt problem. Det är tydligt i dag att flera kommuner har ideologiska uppfattningar om fristående skolor och det riskerar att påverka planeringen av utbudet av platser mer än arbetsmarknadens behov.

Ett än viktigare skäl till att begränsa statens styrning av planering och dimensionering är att kvalitetsaspekterna inte tillmätts någon betydelse i det här systemet. En nyligen publicerad rapport från IFAU – Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, nämligen rapport 2023:2 skriven av Mikael Thelin, visar att en stor andel av gymnasieeleverna väljer skola utifrån utbildningens kvalitet. (En annan elevgrupp väljer dock skola utifrån kamraters val eller andra skäl.) Men möjligheten att välja skola utifrån dess utbildningskvalitet minskar när planering och dimensionering av platser utgår från andra kriterier. Det ger heller inget incitament för skolor att höja sin kvalitet – skolan har de platser som dimensioneringen bestämt oavsett skolans kvalitetsarbete. Förbundet anser därför fortfarande bestämt och tvärtemot vad som nu fattats beslut i riksdagen om, att det gagnar både arbetsmarknaden och elevernas genomströmning i gymnasieskolan bäst, om utbudet av platser dimensioneras utifrån elevernas önskemål. Förbundet bedömer därför att elevers val av utbildning ska tillmätas högre betydelse och att ytterligare statlig styrning av planering och dimensionering av gymnasieutbudet inte ska införas. Vi bedömer att det vore direkt kontraproduktivt för elevers intresse att genomgå gymnasieutbildning om staten ökar sitt ansvar för dimensionering av utbudet. Däremot anser förbundet att det kan vara rimligt och av godo för eleverna att gymnasiehuvudmän, både fristående och kommunala informerar varandra om kommande planer för utbildningen i en kommun tillsammans med närliggande kommuner och ges möjligheter att frivilligt samverka huvudmännen emellan.

***Staten bör ansvara för system för ansökan och skolplacering för grundskolan
Förbundet avstyrker bestämt förslaget.***

Förbundet delar inte uppfattningen om att stora organisatoriska förändringar på systemnivå med en tydlig ansvarsförskjutning är en bra lösning. Vi menar att utredningen inte heller gör det troligt att förslagen kommer att leda till de efterfrågade och önskade effekterna som framhålls, varken när det gäller elevernas kunskapsresultat eller en ökad likvärdighet utifrån ett individperspektiv. Det föreslagna skolvals-systemet bygger inte på frivillighet från skolhuvudmännens sida och innebär att de fräntas ansvaret för skolplaceringen. Systemet är inte heller flexibelt då antalet platser måste inrapporteras till skolmyndigheten långt innan den aktuella terminsstarten. Beskedet om skolplacering riskerar också att komma i ett sent skede för skolhuvudmannen i förhållande till behov av kapacitetsplanering vad gäller såväl personal som lokaler. Ett sådant gemensamt system för ansökan och skolplacering är byråkratiskt till sin konstruktion, är kostsamt att införa och riskerar bara att bli tungrott och utan de fördelar som ett flexibelt system som finns nära elever och skolor har. Däremot finns många goda skäl till samverkan för ett oberoende antagningssystem i kommunerna och det är något som redan i dag sker på flera olika ställen. Förbundet vill här hänvisa till exempelvis Järfälla och Uppsala såsom exempel på sådan lokal samverkan mellan skolhuvudmän.

Staten bör ta ett ansvar för fristående skolors etablering

Förbundet tillstyrker att staten tar ansvar för fristående skolors etablering på det sättet som sker i dag. Skolinspektionen hanterar ansökningar om att starta eller utöka fristående utbildning och godkänner de som kan visa att de har förutsättningar att

bedriva skolverksamhet. I det ansvaret ingår dels ägar- och ledningsprövningen, dels en kontroll att det inte uppstår påtagligt negativa konsekvenser på skolväsendet i kommunen pga. den fristående skolan etablering. Vid denna bedömning bör också beaktas kvalitetsfrågan. En friskoleetablering kan bidra till att höja kvaliteten för eleverna i kommunen. Någon ytterligare förändring av detta ansvar bör inte genomföras nu. Se även våra kommentarer i avsnitt 17.2.3

Staten bör även i detta alternativ ha ett ansvar för mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan

Förbundet tillstyrker förslaget.

Det ligger i linje med att staten också tar över ansvaret för att bevilja tilläggsbelopp för elever i behov av extraordinära stödåtgärder. Förbundet instämmer med utredningen att det här visats att skillnaderna i bedömning av och grunderna för mottagande i grund- och gymnasiesärskolan mellan de olika huvudmännen är för stora. Konsekvenserna av ett felaktigt beslut om sådant mottagande är i stort sett oåterkalleliga. Det går inte att läka i efterhand att en elev haft sin skolgång i grundsärskola om den i stället borde ha gått i grundskola. Det är därför av största vikt att dessa beslut är rättssäkra och bygger på en likvärdig bedömning av eleverna. Därmed är det rimligt att staten, som redan har eller kan uppbygga en specialistkunskap på området, tar över ansvaret för utredningar och beslut. På det viset undviks olika bedömningar av elevers rätt till mottagande i särskola respektive grundskola.

Staten bör även i detta alternativ ge kapacitetshöjande stöd till huvudmännens kvalitetsarbete

Förbundet tillstyrker förslaget.

Staten bör även i detta alternativ ha ansvar för frågor om professionsutveckling och skolans kompetensförsörjning

Förbundet tillstyrker detta och återkommer om det nedan i avsnitt 17.4.

Staten bör även i detta alternativ ha ett ansvar för samlad uppföljning och utvärdering

Förbundet tillstyrker förslaget på en övergripande nivå.

Staten bör även i detta alternativ samordna skolans it-lösningar

Förbundet avstyrker förslaget.

Förbundet anser, i likhet med utredningen, att staten bör ha ett systemansvar genom att utveckla en gemensam standard och systemkrav för framför allt digitaliseringen av nationella prov, men också för enkel inrapportering av nödvändig skolinformation från de olika huvudmännen. Däremot anser vi inte att staten ska ta fram en egen plattform för digitaliseringen som alla huvudmän tvingas använda och ansluta sig till. Ett sådant system har redan med förskräckande konsekvenser prövats i Stockholm stad och riskerar att bli alldeles för omfattande och tungrott, med stora svårigheter vid uppdateringar och liknande.

Varje huvudman bör därför även fortsättningsvis själv ha ansvar för att ha it-system som är kompatibla med den standard som staten i detta avseende tagit fram. Det vore också önskvärt om exempelvis Skolverket kunde ta fram upphandlingsstöd i samband med att den gemensamma standarden tas fram för att underlätta för huvudmännen vid inköp.

Avsnitt 17.2.3 Enskilda huvudmän bör även i detta alternativ omfattas av statens systemansvar

Utredningens bedömning:

De enskilda huvudmännen och de fristående skolorna bör omfattas av statens systemansvar även i ett skolsystem där staten tar ett ökat ansvar utan att ta över huvudmannaskapet för den offentliga skolverksamheten. Den statliga myndighet som har systemansvar bör ansvara för prövning och beslut om godkännande. Fristående skolor bör omfattas av skolsystemets rutiner och system för skolplacering, uppföljning och redovisning av information. Regelverket för olika huvudmän kan behöva anpassas för att säkra likvärdigheten i utbildningen.

Förbundet tillstyrker delvis utredningens bedömning

Förbundet delar utredningens syn på att enskilda huvudmän och fristående skolor även i detta alternativ bör vara en integrerad del av skolsystemet och lyda under samma författningar som det offentliga skolväsendet, så långt det är möjligt. Det finns inte anledning med särlagstiftning för fristående huvudmän i högre utsträckning än vad som gäller redan i dag.

Däremot har det nyligen genomförts skärpningar av statens prövning inför godkännande av fristående skolor genom ägar- och ledningsprövning i flera steg, införande av demokrativillkor, ekonomisk prövning av den fristående verksamheten samt också i statens och kommunernas tillsyn av de fristående huvudmännen för förskolor och skolor. Det får anses att ytterligare krav på det området nu måste vänta tills de utredningar som aviseras av sittande regering fått lämna sina förslag.

Förbundet anser däremot inte att det ska införas statliga system för skolplacering, såsom vi beskrivit ovan. Det vore djupt olyckligt att tvinga in både kommunala och fristående skolor i ett system som ingen önskar i dag. Det vore däremot bra med frivilliga överenskommelser om samordnad, oberoende antagning av elever. Villkoren för mottagande är i dag olika i fristående och kommunala skolor och det kommer inte att kunna bli helt likartat i framtiden, där kommunen har upptagningsområden och friskolor i stället kö. Därför krävs en god transparens kring vilka kriterier som finns för mottagande av elever och hur dessa tillämpas hos varje skolhuvudman.

När det gäller uppföljning och redovisning av information sker det redan i dagens system genom inrapportering av uppgifter och resultat till skolmyndigheterna och SCB. Även här finns utredningar gällande skolinformationen som ännu inte lämnat sina förslag. Det är rimligt att avvakta dessa innan ytterligare utredningar tillsätts på området.

Förbundet vill påpeka att det kan behövas ändringar i regelverket för **alla** huvudmän för att förbättra likvärdigheten i utbildningen. Det kan t.ex. handla om definitionen av kvalitet och nya sätt att mäta kvalitet genom progression och på andra sätt. Sådana regelförändringar bör avse hela skolväsendet.

17.3 Ekonomiska resurser till skolan

Avsnitt 17.3.1 Staten bör även i detta alternativ förstärka sitt ansvar för tilldelning och fördelning av resurser till skolan

Utredningens bedömning:

Staten bör förstärka sitt ansvar för tilldelning och fördelning av resurser till skolan i ett system med stärkt statligt ansvar men oförändrat huvudmannaskap.

Förbundet tillstyrker bedömningen att systemet för tilldelning och fördelning av resurser till skolan behöver utredas och preciseras.

Förbundet bedömer att det återigen är viktigt med att definiera begreppen likvärdighet och kvalitet för att också kunna få ett underlag för bättre resursfördelning till skolhuvudmännen. Även resursfördelningen måste bygga på ”vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet”, dvs. på vilket sätt stöttar resursfördelningen bäst likvärdighet i skolan och att alla elever får tillgång till en utbildning med god kvalitet. Vad krävs för att kunna differentiera resurserna så att elevernas resultat förbättras? Bör resurserna alls differentieras i alla avseenden eller när ska så ske? Kan en statlig resursfördelning ta hänsyn till att en likvärdig resursfördelning inte betyder att kostnader är lika överallt, eftersom lokala behov och förutsättningar också påverkar.

I dag påverkas resursfördelningen i första hand utifrån kommunernas val av budgetering för skolverksamheten i den egna kommunen (varav resurserna delvis består av statliga medel). Enligt statistik från Skolverket skiljer sig det belopp kommunen satsar per elev stort mellan olika kommuner och skolformer. Det påverkar också fördelningen till eleverna i de fristående skolorna som har elever som är folkbokförda i respektive kommun. Kommunen ska också enligt skollagen fördela resurserna utifrån elevernas förutsättningar och behov. Förutsättningar, dvs. i form av elevernas socioekonomiska bakgrundsfaktorer, beaktas av en stor del av kommunerna vid fördelningen. Däremot beaktas elevernas individuella behov väsentligt mindre vid resursfördelningen.

Även staten fördelar resurser till skolväsendet utifrån elevernas förutsättningar, både genom fördelning av det så kallade likvärdighetsbidraget som genom andra statsbidrag. Vissa statsbidrag är örönmärkt för vissa specifika insatser, som för minskade barngrupper i förskolan eller andra tydligt utpekade insatser. Statsbidragen fördelas också på olika sätt; ibland kan alla huvudmän söka bidraget, ibland endast kommunala skolhuvudmän. Ibland går statsbidrag avseende utbildning enbart direkt till kommunala skolhuvudmän, men med möjlighet för kommunen att själv välja hur bidraget ska användas, om alls för skoländamål. Det kan innebära att friskolehuvudmännen inte alls

får del av dessa resurser till skolhuvudmännen. Det är förbundets mening att det är av största vikt att alla huvudmän kan få del av statliga bidrag, i den mån resursfördelningen genom riktade sådana ska finnas kvar. Den fördelning som skedde av den så kallade skolmiljarden, som delades ut för att stärka skolor utifrån pandemins påverkan, fördelades endast till kommunala skolhuvudmän. Hur dessa sedan valde att fördela resurserna stod kommunerna fritt. Det innebär att ett stort antal kommuner valde att inte dela med sig av resurserna till de elever som valt en fristående skola. Det gäller också bidraget för kvalitetshöjande insatser i förskolan. Även förordningen om ersättning för asylsökande barns utbildning begränsar ansökan enbart till kommunala huvudmän, trots att även fristående verksamheter tar emot dessa barn.

Utredningen menar också att det finns svagheter i dagens finansiering av skolan och ser två huvudvägar för resursfördelningen – finansiering och reglering samt menar att det finns utrymme för en ökad statlig styrning av skolans resurser även utan ett statligt huvudmannaskap.

Förbundet delar delvis den uppfattningen, men anser återigen att en utredning behöver ta avstamp i på vilket sätt den statliga resursfördelningen bättre skulle kunna bidra till att elever får lika förutsättningar för en god utbildning och att resursfördelningen inte heller geografiskt skiljer sig åt allt för mycket. Om det måste ske genom reglering av en lägsta nivå eller på annat sätt måste utredas, liksom vad en likvärdig resursfördelning också innebär.

Förbundet vill också med allvar peka på att en översyn av fördelningssystemet måste säkerställa att resursfördelningen mellan elever som väljer kommunala respektive fristående skolhuvudmän inte innebär skillnader just utifrån fördelningssystemet eller vem som står för finansieringen. Likvärdighet och lika villkor, men dock inte rikriktning, måste gälla mellan elever oavsett val av huvudman. Förbundet uppfattar att utredningen accepterat det som framförs i debatten, nämligen att kommunala huvudmän har en merkostnad pga sitt så kallade "utbudsansvar". Förbundet delar inte den åsikten, vilket diskuteras mer under nästa avsnitt.

Men därför är det också av särskild vikt att de regler som styr kommunernas redovisning av kostnader för skolverksamheten blir enhetliga och mer transparenta så att det tydligt framgår vilka kostnader som ligger till grund för hur skolpengen beräknas. Detta kräver i sin tur klara definitioner av vilka kostnader som ska betraktas som beroende av kommunernas myndighetsuppdrag och ansvar för elevernas skolplikt, och därmed inte ingå i den beräkning som ligger till grund för ersättningen till friskolor.

Förbundet välkomnar alltså en utredning som kan komma fram till hur de statliga resurserna till skolväsendet på bästa kan stödja en god utbildning för **alla** elever och på lika villkor.

Avsnitt 17.3.2 Det finns skäl att separera systemet för finansiering av fristående skolor från den kommunala skolfinansieringen**Utredningens bedömning:**

Det finns skäl att separera systemet för finansiering av fristående skolor från den kommunala skolfinansieringen i ett system med stärkt statligt ansvar, men utan statligt huvudmannaskap, där kommunerna behåller ett visst ansvar för att fördela resurser till de egna skolorna.

och

Avsnitt 17.3.3 Staten bör ansvara för resursfördelningen till enskilda huvudmän**Utredningens bedömning:**

Staten bör ansvara för resursfördelningen till enskilda huvudmän. För grundskolan och förskoleklassen samt för gymnasieskolan bör det ske genom att staten tillämpar de nationella resursfördelningsmodeller som beskrivs i kapitel 13 för ett fullgånget förstatligande och som schematiskt består av följande delar:

- grundersättning
- strukturtillägg
- ansvarstillägg
- individtillägg.

De nationella resursfördelningsmodellerna för grundskolan och förskoleklassen samt för gymnasieskolan bör utredas vidare innan de kan tillämpas för de enskilda huvudmännen, bland annat eftersom modellerna kräver författningsändringar.

När det gäller de övriga skolformerna och fritidshemmet bör nationella resursfördelningsmodeller för de enskilda huvudmännen utredas vidare.

samt

Avsnitt 17.3.4 Hur tilldelningen av resurser till de enskilda huvudmännen ska gå till bör utredas vidare**Utredningens bedömning:**

Hur tilldelningen av resurser till de enskilda huvudmännen ska gå till bör utredas vidare. Följande tre vägar bör särskilt analyseras:

- Kommunerna bör ansvara för att tilldela resurser till enskilda huvudmän enligt den statligt beslutade resursfördelningen.
- Staten bör ansvara för att tilldela resurser till enskilda huvudmän enligt den statligt beslutade resursfördelningen och finansiera detta genom en skatteväxling.
- Staten bör ansvara för att tilldela resurser till enskilda huvudmän enligt den statligt beslutade resursfördelningen och finansiera detta genom årliga avdrag i det kommunalekonomiska utjämningsystemet.

Om staten ska ansvara för att tilldela resurser till enskilda huvudmän bör en utgångspunkt vara att kommuners bidrag till finansieringen av detta bör stå i proportion till hur många folkbokförda elever man har i fristående skolor.

Förbundet avstyrker utredningens bedömningar om att staten bör ta över resursfördelningen till de enskilda skolhuvudmännen. Förbundet anser dock att resursfördelningen till enskilda huvudmän bör utredas vidare för att uppnå lika villkor mellan elever som väljer olika skolhuvudmän.

I det så kallade Tidö-avtalet för de partier som samverkar i ett regeringsunderlag finns bland annat en punkt som innebär att frågan om nationell skolpeng ska utredas. Det finns också uttalanden från regeringen att just ersättningen till fristående skolor ska utredas särskilt inom ramen för en ny "friskolelag".

Förbundet konstaterar att utredningen rakt av anslutit sig till den syn på kostnadsfördelning som innebär att kommunerna med automatik bär högre kostnader för att dessa har ett så kallat utbudsansvar, dvs. har en skyldighet att alltid ta emot de elever som behöver ha en skolplats i kommunen. Det utbudsansvaret sägs därmed innebära att kommunen får stå med ett planerat antal tomma platser för att säkra rätten för elever att tas emot i kommunal skola, vilket i sin tur innebär ökade kostnader för de tomma platserna. Förbundet delar inte den synen på det så kallade utbudsansvaret. Vi har inte kunnat se att vare sig tidigare utredningar eller denna kunnat visa på ökade kostnader för kommunen för fördelningen av platser i kommunala skolor. Det har i debatten framförts att kommunen måste ha beredskap genom tomma platser för bland annat friskolor som gått i konkurs eller av annan anledning behövt läggas ned. Vid exempelvis JB-koncernens nedläggning visade det sig dock att den stora majoriteten av elever hade sin fortsatta skolgång hos andra fristående huvudmän i stället för hos kommunerna. Det innebär alltså ett delat ansvar för att ta emot elever som behöver plats, oavsett vem som har det yttersta ansvaret. Inte heller har kommunerna själva kunnat visa på existerande kostnader för utbudsansvaret. Förbundet uppfattar att debatten om kostnader för utbudsansvaret förts på ett sådant sätt att det numer blivit en accepterad "sanning" att ansvaret medför ökade kostnader för kommunerna. Förbundet välkomnar därför en förutsättningslös utredning om kostnaderna för en eventuell beredskap för elevplatser och hur finansieringen av dessa kostnader bör gå till. Visar det sig att kommunerna har tydliga kostnader för att upprätthålla ansvaret att erbjuda de elever som behöver det en plats, så bör givetvis kommunerna kompenseras för det. Det är dock inte samma sak som att minska ersättningen till fristående skolor. Den ersättningen baseras på samma resurser som eleverna i kommunala skolor får. Utbudsansvaret ligger däremot på en övergripande nivå och enskilda kommunala skolor ersätts inte för det, liksom fristående skolor inte heller får del av sådana resurser i dag.

Därför är det av särskild vikt att de regler som styr kommunernas redovisning av kostnader för skolverksamheten blir enhetliga och mer transparenta så att det tydligt framgår vilka kostnader som ligger till grund för hur skolpengen beräknas. Detta kräver i sin tur klara definitioner av vilka kostnader som ska betraktas som beroende av

kommunernas myndighetsuppdrag och ansvar för elevernas skolplikt, och därmed inte ingå i den beräkning som ligger till grund för ersättningen till friskolor.

Förbundet kan också konstatera att det faktum att elevantalet fluktuerar över tid drabbar både fristående och kommunala skolor, där friskolor emellanåt drabbas av tomma platser, till höga kostnader även för de fristående skolhuvudmännen. Ju fler enheter en huvudman har, desto lättare går det att hitta lösningar för tillkommande elever. En elev har inte rätt att börja i den absolut närmaste kommunala skolan, däremot i en skola nära hemmet. Det innebär möjligheter att vara flexibel för kommunen i stället för att "öronmärka" tomma platser i alla skolor, för det fall att ytterligare elever önskar plats. Emellanåt innebär också fler elever som väljer friskola att kommunens kostnader minskar. Det handlar till exempel om att friskolor tar kostnaderna för lokalinvesteringar. Vi bedömer därför att kommunala och fristående skolor båda har svårigheter att på kort sikt hantera variationer i elevantalet, vilket oavsett ett så kallat "utbudsansvar" drabbar huvudmännen lika.

Vi anser också att det är viktigt att utreda i vilken utsträckning som lika villkor råder mellan huvudmän och elever, med hänsyn till skillnader i uppdrag och elevsammansättning. Förbundet har 2018 bett revisions- och konsultföretaget Deloitte att gå igenom ett 20-tal kommuners utbildningsbudgetar för att se om det råder lika villkor i fördelningen av peng för eleverna i kommunala och fristående skolor. Det gick inte att avgöra för Deloitte då alla kommunerna i studien använde sig av olika beräkningsrutiner och tog med olika kostnadsposter. Förbundet anser därför att det är viktigt med en ordentlig genomlysning av dagens villkor för att kunna säkert se vilka kostnader som uppkommer för skolväsendet och hur de ska kunna visas på ett transparent sätt. För en sådan undersökning kan det finnas skäl att välja ut ett representativt urval typkommuner. Härvid är det väsentligt att särskilt analysera lokalkostnaderna liksom administrationskostnaderna.

I det sammanhanget anser förbundet vidare att utbildningssektorn bör infogas i moms-systemet för att möjliggöra momsavdrag på kostnader. Förbundet är väl medvetet om att undervisning enligt EU-författningar ska undantas momsplikt. Men för att följa bestämmelserna skulle en skattesats då kunna sättas till 0 procent. Det skulle innebära att den schablon som i dag utgör en del av skolpengen, dvs. sex procent av de sammanräknade kostnaderna i respektive skolform, kan tas bort från skolpengsberäkningen och varje fristående skola får i stället göra de faktiska momsavdrag som uppstår i verksamheten.

Vi vill samtidigt uttrycka tveksamhet till en statligt bestämd schablonmodell för ersättning till enskilda huvudmän som Riksrevisionen föreslagit då de stora skillnader som redan i dag finns mellan olika kommuner sannolikt gör det mycket svårt att föreslå en nivå på schablonen som inte skapar stora omfördelningsproblem mellan kommuner och elever. Dessutom skulle de ekonomiska villkoren mellan friskolor och kommunala skolor kunna skilja sig väsentligt lokalt, eftersom kommunerna själva fortsatt skulle bestämma sina egna skolors "skolpeng".

Av samma anledning är vi bekymrade över konsekvenserna när det gäller frågan om huruvida staten ska ta över finansieringen av fristående skolor. Vi ser det som mycket oroande att ett resursfördelningssystem kan innebära att elever som är folkbokförda i samma kommun får tillgång till helt olika storlek på skolpeng beroende på vilken skolhuvudman de väljer. Det är påtagliga risker som också utredningen tar upp. Här kan kommunala och fristående skolhuvudmän hamna i ett motsatsläge som inte gagnar någon. De kommunala skolhuvudmännen förfogar över andra resurser än de fristående och kan välja att öka resurserna till skolan under en tidsperiod för att "svälta ut" de fristående skolorna. Ur ett lika villkorsperspektiv och med beaktande av elevernas rätt till likvärdig utbildning vore en sådan konstruktion ett brott mot den principen.

Förbundet välkomnar därför en utredning av beräkningen av kostnader för skolverksamheten och hur det är möjligt att fördela resurser för dessa rättvist ur ett elevperspektiv **innan** en utredning om nationell skolpeng genomförs. Förbundet anser av samma skäl att det vore djupt olyckligt att staten tar över resursfördelningen till de enskilda huvudmännen innan det utretts vad som faktiskt utgör delar i resursfördelningen och hur resursfördelningen också kan stärka en likvärdig utbildning, exempelvis med hänsyn till elevers olika förutsättningar (som socioekonomiska bakgrundsfaktorer) och behov (av särskilt stöd eller andra anpassningar på individnivå) eller andra väsentliga kriterier som kan leda till ökad likvärdighet.

Förbundet anser därför som anförts ovan, att som steg 1 måste en noggrann utredning av skolhuvudmännens kostnader, vilka delar som ska utgöra skolpeng och fördelningen av resurserna göras. Först därefter, som steg 2, kan föras en diskussion huruvida resursfördelningen till fristående skolhuvudmän ska vara statlig/nationell eller inte.

Avsnitt 17.3.5 Staten bör stärka sitt finansieringsansvar för de kommunala huvudmännen

Utredningens bedömning:

Staten bör förstärka sitt finansieringsansvar även för de kommunala huvudmännen i ett skolsystem med stärkt statligt ansvar, men utan statligt huvudmannaskap. I förhållande till kommunerna kan det ske på ett antal olika sätt, till exempel genom att staten

- tillämpar samma resursfördelningsmodeller som vid ett fullgånget förstatligande
- anger bindande miniminivåer för tilldelningen av resurser
- inrättar ett sektorsbidrag för undervisningskostnaderna
- förstärker likvärdighetsbidraget och breddar det till att omfatta fler skolformer.

Utifrån den variant som regeringen förordar bör den närmare utformningen utredas vidare.

Förbundet hänvisar till synpunkter på avsnitt 17.3.1.

Avsnitt 17.3.6 Även i detta alternativ bör staten ansvara för tilläggsbelopp för elever med omfattande behov av särskilt stöd hos alla huvudmän**Utredningens bedömning:**

Även i ett system där staten förstärker sitt ansvar för skolan, men utan att ta över huvudmannaskapet, bör den systemansvariga myndigheten ansvara för tilläggsbelopp för elever med omfattande behov av särskilt stöd hos alla huvudmän. Det innebär att systemet med tilläggsbelopp också bör omfatta kommunala huvudmän. Hur detta ska gå till bör utredas vidare.

Förbundet tillstyrker utredningens bedömning.

Systemet med tilläggsbelopp för åtgärder för elever med omfattande stödbehov behöver konstrueras om. Eftersom lagstiftaren kopplat isär frågan om definitioner av särskilt stöd och stödåtgärder i förhållande till bidrag/tilläggsbelopp finns ingen tydlig reglering om vilken typ av särskilt stöd som ska berättiga till tilläggsbelopp. Därmed finns heller ingen samsyn av bedömningen av en elevs behov eller hur bestämmelserna om tilläggsbelopp ska tillämpas. Det sker olika i respektive kommun. Förbundet är också medvetet om att extra resurser för elever med omfattande stödbehov i kommunal verksamhet också är sällsynta.

Trots försök från lagstiftarens sida att konkretisera bestämmelserna om tilläggsbelopp har rättspraxis ändå utvecklats på så sätt att i princip ingen elev beviljas tilläggsbelopp oavsett grad av stödbehov. Hela bevisbördan för behovet av tilläggsbelopp åvilar den sökande skolhuvudmannen och rättssystemet kräver bevis i form av externa läkarintyg och bedömningar, som inte enbart ska redogöra för barnets fysiska och psykiska status, utan även lämna en pedagogisk bedömning av barnets behov i skolan, vilket självklart är omöjligt för läkare eller psykologer.

SKR har vid tidigare utredningar i yttranden angett att tilläggsbeloppet riskerar att vara kostnadsdrivande och svårt att kontrollera om elevens stödbehov faktiskt är i den utsträckning som anges. På samma sätt är det också svårt för den fristående skolan att veta om kommunernas uttalanden om att fördelningen av resurser för omfattande stödbehov sker på lika villkor.

Förbundet kan därför bara se fördelar med att bedömningar och beslut om tilläggsbelopp flyttas till en nationell myndighet med specialistkunskap i ämnet. Att både kommunala och fristående skolhuvudmän kan ansöka om tilläggsbelopp för elever med omfattande stödbehov garanterar att bedömningarna sker på samma sätt och att resurser för elever med sådana behov verkligen fördelas på lika villkor. Då myndigheten också besitter specialistkompetens för elever med behov av anpassningar i undervisningen kan här också finnas möjlighet att ta råd från myndigheten när det gäller utformningen av stödåtgärderna. Vi bedömer att Statens specialpedagogiska skolmyndighet är den bäst

lämpliga skolmyndigheten att hantera bedömningen utifrån individens behov och beviljande av tilläggsbelopp för elever i både kommunal och fristående skola.

17.4 Lärares och skolledares kompetens

Avsnitt 17.4.1 Staten bör även i detta alternativ ta ett större ansvar än i dag för lärares och rektorers professionsutveckling

Utredningens bedömning:

I ett system där staten förstärker sitt ansvar för skolan utan att ta över huvudmannaskapet bör det fortsatt vara huvudmannens ansvar att se till att personalen får kompetensutveckling. För offentligt anställd personal samt personal som är anställd av en utbildningsanordnare som fullgör uppgifter på entreprenad inom kommunal vuxenutbildning, bör detta ansvar vara kommunernas. För personalen i fristående skolor bör ansvaret vara de enskilda huvudmännen.

Liksom i alternativet med ett fullgånget förstatligande bör staten dock, inom ramen för sitt systemansvar för skolan, öka sitt ansvarstagande för lärares och rektorers professionsutveckling. Det ökade ansvarstagandet bör gälla alla lärare och rektorer, även de som arbetar vid fristående skolor.

Det aktuella förslaget om professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare innebär ett tydligt steg i riktning mot ett ökat ansvarstagande för lärares och rektorers professionsutveckling. Staten bör bygga vidare på professionsprogrammets ramverk. Den

systemansvariga myndigheten bör därför få till uppgift att säkerställa att det finns ett utbud av kompetensutvecklingsinsatser av hög kvalitet för lärares och rektorers professionsutveckling. Statens ökade ansvarstagande bör fokusera på att säkra insatser för den kompetensutveckling som syftar till att öka lärares och rektorers yrkesskicklighet. Ansvaret för den kompetensutveckling som relaterar till verksamhetens behov bör ligga kvar hos huvudmannen. Staten kan bidra genom att fortsätta utveckla fortbildnings-, kompetensutvecklings- och stödinsatser, som är viktiga redskap för det systematiska kvalitetsarbetet.

Staten bör också verka för att öka lärar- och rektorsprofessionernas inflytande över och ansvar för sin professionsutveckling. Inflytandet bör gälla såväl för professionen som helhet som för individen. Om regeringen bedömer att individens inflytande och ansvar bör stärkas genom ändringar i skollagen bör en utredning tillsättas för att utreda det.

Vidare bör staten säkerställa lärares och rektorers möjligheter till finansiering av kompetensutveckling som stärker yrkesskickligheten. Regeringen bör därför fortsätta på den inslagna vägen med ett samlat statsbidrag för fortbildning, och på ett tydligt sätt knyta detta till professionsprogrammets nationella struktur för kompetensutveckling. Nivån på statsbidraget bör ses över löpande i relation till behoven.

Dessutom bör möjligheten till finansiering för lärares och rektorers långsiktiga, yrkesutvecklande kompetensutveckling som utgår från individen stärkas. Staten bör därför säkerställa lärares och rektorers möjligheter att ta del av insatser inom professionsprogrammets nationella struktur för kompetensutveckling med finansiering från omställningsstudiestödet:

- Alla insatser inom professionsprogrammet bör vara allmänt sökbara för de individuella lärare och rektorer som omfattas av professionsprogrammet, oavsett om de tas fram som uppdragsutbildning eller erbjuds i ett öppet utbud.

- Poänggivande kurser bör utformas så att de ger rätt till studiemedel enligt studiestödslagen. Det bör gälla både sådana insatser som föreslås ingå i professionsprogrammets nationella struktur för kompetensutveckling, och sådana insatser som föreslås vara meriterande inom professionsprogrammet.
- Rådet för professioner i skolväsendet bör ges möjlighet att bidra med kunskap om vilken utbildning och kompetensutveckling som kan stärka lärares och rektorers utveckling i yrket, antingen till Centrala studiestödsnämnden (CSN) eller till berörda omställningsorganisationer.
- Den systemansvariga myndigheten bör ansvara för att följa upp och utvärdera hur väl omställningsstudiestödet fungerar avseende fort- och vidareutbildning för skolans yrkesgrupper.

Förbundet tillstyrker bedömningarna om huvudmännens ansvar för kompetensutveckling.

I huvudmännens ansvar ingår att utveckla väl fungerande verksamheter som är attraktiva arbetsplatser. Det senare innebär bland annat ansvar för arbetsmiljö och lönepolitik samt kompetensutveckling. Förbundet anser att det fortfarande finns frågor som inte till fullo lösts genom den proposition om Nationellt professionsprogram och meritering inom skolväsendet som riksdagen nyligen fattat beslut om. Det handlar bland annat om motsättningen mellan skolhuvudmannens behov och lärarens individuella önskemål om kompetensutveckling, liksom frågor om just arbetsmiljö och lönepolitik kontra de nationella kurserna och meriteringen.

När det gäller professionsprogrammet vill förbundet avvakta till när Rådet för professioner i skolan har kommit i gång med sitt arbete och professionsprogrammets utveckling blivit tydligare. I det fortsatta arbetet blir det viktigt att lärosätena har tillräcklig kapacitet för såväl den kompetensutveckling som kommer att genomföras inom ramen för professionsprogrammet som annan, lokalt förankrad kompetensutveckling. Förbundet vill också tydligt påtala vikten av att kompetensutveckling också sätts i relation till det systematiska kvalitetsarbetet på skolenheten och hos huvudmannen. Återigen behöver en avvägning göras mellan enhetens behov och individens önskemål.

Avsnitt 17.4.2 Staten bör även i detta alternativ stödja ett systematiskt förhållningssätt till skolutveckling

Utredningens bedömning:

I ett system där staten förstärker sitt ansvar för skolan utan att ta över huvudmannskapet bör staten stödja ett systematiskt förhållningssätt till skolutveckling där kunskaper och erfarenheter som lärare utvecklar i olika professionsutvecklande insatser bidrar till att utveckla undervisningen. Staten bör därmed främja lärares deltagande i undervisningsutvecklande forskning och utveckling så att fler lärare än i dag får möjlighet att delta antingen i praktisknära forskning eller i annan systematisk utveckling av undervisningen. Regeringen bör därför fortsätta stödja försöksverksamheten för praktisknära forskning (ULF) som nu förlängts till 2024 som en övergång till permanent verksamhet. Högre krav bör också ställas på huvudmän att medverka i samverkan om forskning och utveckling samt verksamhetsförlagd utbildning (vfu). Detta bör gälla både kommunerna och de enskilda

huvudmännen. Om kraven ska regleras som en skyldighet i skollagen bör det utredas. Forskning om kommunal vuxenutbildning (komvux) sker i dag i begränsad omfattning. Alla aktörer som på något sätt ansvarar för, eller samverkar om, forskning och utveckling i skolan, bör därför uppmärksamma komvux i högre utsträckning än i dag. Vidare bör den systemansvariga myndigheten få till uppgift att möjliggöra att fler lärare får utveckla och dokumentera beprövad erfarenhet. Myndigheten bör därför ge stöd för systematisk kollegial utveckling, utprovning av undervisningsmetoder och dokumentation av dessa. För att stödet ska bli verkningfullt bör det byggas in i professionsprogrammet. Myndigheten bör också främja lärares möjligheter att sprida den utvecklade och dokumenterade beprövade erfarenheten. I sitt stöd och sina främjande insatser för det systematiska undervisningsutvecklande arbetet bör myndigheten särskilt fokusera på huvudmän och skolenheter med svaga förutsättningar för detta, exempelvis i glesbygd.

Förbundet tillstyrker bedömningen om behovet av ett systematiskt förhållningssätt till skolutveckling.

Förbundet har länge arbetat för att verksamheten ska utvecklas utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Förbundet har tillsammans med SKR – Sveriges kommuner och regioner och Idéburna skolors riksförbund en ideell förening, Ifous, som stödjer praktikinära skolforskning och verksamhetsutveckling på vetenskaplig grund hos huvudmännen.

Förbundet ser positivt på ambitionen att förbättra lärare och förskollärares möjlighet att bidra till professionens samlade, beprövade erfarenhet och samarbetar gärna vidare med regeringen på detta område.

Alla huvudmän bör både ta ansvar för och ges möjlighet att medverka i samverkan med universitet och högskolor, både när det gäller VFU och forskning. Förbundet ser att VFU är innebär kvalitetshöjningar även på respektive skola, där handledare och studerande kan samverka. Men här behöver också universitet och högskolor ta sitt ansvar för att ge **alla** huvudmän förutsättningar att medverka på lika villkor. I dag väljs ofta fristående skolhuvudmän bort och inga kontakter tas mellan lärosätena och friskolorna. Vi får rapporter från våra medlemmar att de emellanåt mötts av en negativ attityd till fristående skolor i kontakterna med lärosätena. Dessa, liksom övriga som arbetar inom skolväsendet, bör vinnlägga sig om saklighet och opartiskhet i sin verksamhet och samarbeta för VFU oavsett huvudmannaskap.

Även huvudmännen har ett ansvar för att den praktikinära forskningen kommer till stånd och är relevant för verksamheten. Huvudmännen kommer från 2025 att vara en tydligare del i praktikinära skolforskning i samverkan med lärosäten genom ULF. I detta samarbete är SKR, Friskolornas riksförbund, Idéburna skolors riksförbund och den gemensamma organisationen Ifous involverade.

Staten ansvarar redan i dag för att sådan kompetensutveckling som ges inom högre utbildning är relevant och tillgänglig. Staten ansvarar även för att sektorns forskning är tillfyllest för grundutbildning och forskarutbildning.

Avsnitt 17.4.4 Den systemansvariga myndigheten bör även i detta alternativ få ett nationellt och strategiskt ansvar för kompetensförsörjningen till skolan

Utredningens bedömning:

I ett system där staten förstärker sitt ansvar för skolan utan att ta över huvudmannaskapet bör staten, inom ramen för sitt systemansvar, öka sitt ansvarstagande för kompetensförsörjningen till skolan.

Den systemansvariga myndigheten bör därför få ett nationellt och strategiskt ansvar för kompetensförsörjningen till skolan. I ansvaret bör ingå att ha överblick över skolans kompetensbehov, samverka med relevanta aktörer och stödja skolans huvudmän i den strategiska kompetensförsörjningen.

Myndigheten bör

- ansvara för prognoser över behovet av lärare och förskollärare och bredda dessa till att också innefatta analyser av skolans kompetensbehov utöver lärare. Vidare bör den systemansvariga myndigheten klarlägga vilka yrkesroller som behövs i skolor och i verksamheter inom kommunal vuxenutbildning (komvux) utöver lärare och skollärdare, vilka kompetenskrav som bör ställas på dem samt om krav på kvalifikationer i form av viss utbildning bör ställas för dessa yrkesroller.
- samverka med andra relevanta myndigheter och aktörer, till exempel universitet och högskolor, om kompetensförsörjningen till skolan samt samla, sammanställa och tillgängliggöra information från dessa aktörer.
- stödja skolans huvudmän i arbetet med strategisk kompetensförsörjning, i synnerhet i perioder då elevantalen fluktuerar. Stödet bör särskilt fokusera på områden där huvudmän, skolenheter och verksamheter har svåra förutsättningar för rekrytering, exempelvis utsatta områden och glesbygd.
- genomföra insatser för lång- och kortsiktig kompetensförsörjning till skolan samt ta fram förslag till insatser för kompetensförsörjningen till skolan på nationell och regional nivå. Insatser för att öka läraryrkets attraktionskraft bör utgå från prognoserna över behovet av lärare och förskollärare, och omfatta skolformer, ämnen och lärarkategorier där brist beräknas uppstå.

Förbundet tillstyrker utredningens bedömning.

Förbundet vill i denna del hänvisa till det som SKR skriver i sina kommentarer till detta avsnitt.

Avsnitt 17.4.5 Lärarlegitimationen bör även i detta alternativ utvärderas i relation till reformens syften

Utredningens bedömning:

I ett system där staten förstärker sitt ansvar för skolan utan att ta över huvudmannaskapet bör regeringen tillsätta en utredning som utvärderar om lärarlegitimationen i dess nuvarande utformning i tillräcklig utsträckning bidrar till att öka läraryrkets attraktionskraft och till högre kvalitet i undervisningen.

Utredningen bör också ta ställning till om det finns skäl att göra justeringar för att förbättra förutsättningarna för en effektiv och ändamålsenlig handläggning av lärarlegitimationsärenden. I frågan om handläggning är ett alternativ till utredning att regeringen i stället lämnar i uppdrag till den systemansvariga myndigheten att se över handlägningsprocesserna.

Utredningen bör tillsättas vid en tidpunkt när regeringen bedömer att det är möjligt att dra slutsatser om införandet av krav på lärarlegitimation har bidragit till att öka läraryrkets attraktionskraft och till högre kvalitet i undervisningen.

Förbundet tillstyrker utredningens bedömning.

Förbundet ser att det är viktigt att reformen med införande av lärarlegitimation utvärderas utifrån om den möter sitt syfte – att öka attraktionen för läraryrket och kvaliteten i undervisningen. Förbundet bedömer även att ytterligare reformer med liknande syften inom samma område bör avvakta en sådan utredning. Meriteringen inom det professionsprogram som ska etableras är ett sådant exempel.

Förbundet anser dessutom att reformen med ett införande av lärarlegitimation skedde för snabbt och heller inte fick det genomförande som utredaren presenterade i betänkandet Legitimation och skärpta behörighetsregler, SOU 2008:52. Där skulle en nyutbildad lärare få ett provår med en mentor på skolenheten och det skulle finnas nedsättning i tid för både lärare och mentor. I stället hastades införandet av legitimationen igenom och inte heller finansierade reformen på det sätt som var tänkt. Både provår och mentorskap förlorades i besluten. Det kan räknas ha betydelse för om reformen faktiskt nådde sitt syfte att göra läraryrket mer attraktivt och höja kvaliteten i klassrummet.

Avsnitt 17.5.1 En ny skolmyndighet bör även i detta alternativ införas med ett systemansvar för skolan**Utredningens bedömning:**

I ett system där staten förstärker sitt ansvar men utan att ta över huvudmannaskapet bör en ny skolmyndighet införas med ett generellt systemansvar för skolan. Den nya myndigheten bör arbeta med såväl styrning som stöd till hela skolsystemet, det vill säga både till offentliga skolor och kommunal vuxenutbildning samt till fristående skolor. Den bör ersätta Skolverket, Skolinspektionen och delar av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Förbundet avstyrker utredningens bedömning.

Som angetts i inledningen av vårt yttrande anser förbundet att det vore mycket olyckligt om en och samma statliga myndighet både ansvarar för stöd till skolsystemet och också granskar skolverksamheten och därmed också sitt eget arbete med stöd. Förbundet anser att en skolmyndighet ska ha ansvar för såväl styrning som stöd och en annan skolmyndighet ska ha ansvar för granskning och tillsyn av skolverksamheten. Därför bedömer vi att både Skolverket och Skolinspektionen bör finnas kvar med likartade ansvarsområden som i dag. Det innebär också att Skolinspektionen fortsatt bör ansvara för godkännande och tillsyn av fristående skolor.

Förbundet bedömer att det är av stor vikt för skolväsendet att det finns en stark och skarp tillsynsmyndighet, bland annat för att möta de problem som utredningen pekat på om skiftande kunskap och förmåga mellan olika huvudmän. Huvudmän som inte förmår bedriva utbildning av god kvalitet ska rätta sig efter beslut från Skolinspektionen och också kunna ta stöd av Skolverket i sin utveckling för att komma till rätta med bristerna. Om stora brister kvarstår eller upprepas ska skolan inte längre få bedriva utbildning. Sådan skarp tillsyn måste gälla oavsett om det är en kommunal eller fristående skolhuvudman. För det fall att en kommunal skola måste stänga pga. stora kvalitetsbrister, bör skolverksamheten kunna tas över av annan skolhuvudman som Skolinspektionen bestämmer, för att tillgodose elevernas behov av skolplats. Förbundet anser också att inspektionen i högre grad bör riktas mot en regelbunden sådan, med fler skolbesök. Risk- och väsentlighetsanalys utifrån dokument fångar inte alltid upp rätt skolenheter för granskning, utan det är först med skolbesök som eventuella brister tydligt kan upptäckas. Skolinspektionen bör därför i högre utsträckning kombinera de olika tillsynssätten utifrån risk- och väsentlighetsanalys, regelbunden tillsyn, flygande och oanmälda inspektioner samt kvalitetsgranskningar. En mer regelbunden tillsyn skulle också kunna ge resultat av hur skolväsendet ser ut över tid.

I det sammanhanget vill förbundet också lägga till att Skolinspektionen bör ta över godkännande och tillsyn av fristående förskolor. Det är olyckligt att en tillstånds- och tillsynsmyndighet också är konkurrent till den verksamhet som ska godkännas och granskas. Det är dessutom inte en likvärdig tillsyn, då 290 kommuner utformar sin tillstånds- och tillsynsverksamhet på 290 olika sätt. Vi förstår att det kan vara en omfattande resursfråga, men rättssäkerheten och vikten av att frågor inom detta område hanteras likvärdigt måste överväga i det här avseendet.

Eftersom vi också tillstyrker utredningens bedömningar att en statlig skolmyndighet bör ta ansvar för bedömning och beslut om tilläggsbelopp samt beslut om mottagande i anpassad utbildning, förutom stöd till skolväsendet i andra specialpedagogiska frågor, anser vi att Specialpedagogiska skolmyndigheten också bör finnas kvar som egen myndighet med specialistkompetens för specialpedagogik och andra frågor som rör elevers behov av olika anpassningar i skolan.

Om det därutöver behövs ytterligare en skolmyndighet för Sameskolan eller om den kan ingå i någon av de andra myndigheterna har förbundet inte tagit ställning till.

Kapitel 19 Genomförande av de två alternativen för att öka statens ansvar för skolan

19.2 Implementering av en förstatligandereform av skolan

samt

19.3 Reformutvärdering av ett förstatligande av skolan

Förbundet avstyrker alternativet om ett förstatligande av skolan.

Förbundet anser dock att utredningens bedömningar när det gäller ett förstatligande eller ett ökat statligt ansvar rimligen borde omfatta **alla** nya reformer på utbildningsområdet. En reform måste alltså införas med mål om långsiktighet och stabilitet, ha en tydlig plan för implementering, rimlig tid för genomförande och tillräckligt med tilldelade resurser för reformens genomförande.

Förbundet delar på så sätt också utredningens bedömning att reformutvärdering bör prioriteras redan i planeringen av en sådan reform och finnas med i strategin för implementering. Såväl implementeringen som resultaten och effekterna av en eventuell reform bör följas upp och utvärderas. Nya reformer bör också följas av forskare som en del av reformutvärderingen.

För Friskolornas riksförbund

Ulla Hamilton

VD

Gudrun Rendling
förbundsjurist